

252

ACTA ET LITTERÆ
AD
HISTORIAM REFORMATIONIS IN SVECIA.

QUE
CONS. AMPL. FAC. PHIL. UPS.

P R A E S I D E
DOCT. ERICO M. FANT,

HIST. PROF. REG. ET ORD. SOC. REG. SCIENT. UPS. ET ACAD.
REG. LITT. HUM. HIST. ET ANTIQUIT. STOCKH. MEMBRO,

PUBLICO EXAMINI SUBMITTIT

PAULUS NORBERG,
Jemtlandus.

IN AUDIT. GUST. DIE VI MAJI MDCCCVII.

H. A. M. S.

UPSALIE, TYPIS EDMANNIANIS.

ACTA ET LITTERÆ
AD
HISTORIAM REFORMATIONIS IN SVECIA.

I.

Ad Electum Upsaliensem Joh. Magni cum Domino Henrico van Heeb, d. 28 Mart. de diplomatibus ius Sveciae in Gothlandiam probantibus.

Præmissis omnibus & singulis &c.

Venerabilis pater & frater; si quando quidem spes nobis inerat Gothlandiam regno restituendam, nunc potissime hujus modi onere vestris humeris imposito, quemadmodum ex fraternitatis vestræ litteris deprehendimus, quam inter alios de republica regni magis sollicitos, ab ineunte ætate sollicitissimam deprehendimus, sunt pro Regno quotquot scripserunt Cosmographi, qui de Gothlandia commemorarunt, varique tractatus intra Regna habiti, tam Calmarnenses quam alii, similiter & Cronicæ vulgares de redemptione dictæ terræ expresse continent, pluresque litteræ nobis invisa in suis originalibus, quarum copias in Registro Regni inveniet P. V. etiam veteri, quod adhuc præsumitur Stregnesiæ, feceramus in omnibus locis diligentiam nobis posibilem in Monasteriis & Ecclesiis pro juribus assequendis, quod tunc assequi non licuit, unam literam bene Sigillatam diversis sigillis tam Principum quam civitatum Stapualium invenimus ante 26 annos in Ecclesia nostra Lincolnensi in pulveribus, quam tunc temporis assignavimus

A Arche-

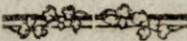
Archidiacono Ganzo diligentius custodiendam in exitu nostro ad urbem, quam cum in reditu reperiremus, dixit Archidiaconus se ipsam assignasse Domino Sture, seniori pro juris & Regni fortificatione, quam presumimus apud heredes dicti Domini Stenonis vel Dominæ Ingeburgis copiam tamen dictæ litteræ legimus in Registro Regni, si daretur paternitati vestræ occasio in suo exitu in Gullandia littorizandi, non dubitamus, quin ibidem reperies multas antiquitates pro regni jure facientes, aliquas comportavimus, quam tempore infirmitatis nostræ distractas necubi jam reperi possumus, Dominus Deus secundare dignetur iter & tam arduum negotium fraternitatis vestræ pro cuius deductione licet nihil habeamus de corona, mittemus eidem centum marcas cum latore præsentium, M. Henrico von Heeb, quem eidem vestræ fraternitati facimus recommisum, supplicantes, ut in tractando de Gothlandia, etiam jus quod Ecclesiam nostram ibidem obtinet, favorabiliter pertractare dignetur, quemadmodum plene confidimus de eadem paternitate vestræ, quam Dominus Deus in longitudine dierum diu felicem dirigat & conservet. Et curia nostra noor
28 Martii Anno &c. ut supra.

II.

*Ad Electum Scarensem,
Magistrum Magnum Haraldi, de motibus religiosis
in Germania.*

Præmissis omnibus & singulis, quæ reverentiae sunt & amoris. Venerabilis frater cepimus his diebus ex urbe scripta Domini Petri Benedicti & inter alia negotium vestræ fraternitatis concernentia. Scribitur nobis fratrem

trem illum Franciscum de Potentia adhuc cum Legato Campégio constitutum Romæ reliquisse quendam Doctorem Sijmonem procuratorem suum cum facultate concordandi in negotio Ecclesiæ vestræ, quemadmodum forte latius intelligit fraternitas vestra ex literis præsentibus inclusis, Quidquid in ea re commodius visum fuerit expedire, intelligimus etiam ex diversis scriptis subortam alteram novam sectam a Lutherana nimis potentem ac tumultuosam, quæ in multis discrepat a Lutherana, in eo præsertimque recognoscit papam Imperatorem ac eorum Dominum, recusat tamen tyrannidem eorumdem ac præsertim omnium Dominorum temporalium, magis tendens ad exterminationem militiæ, quam Ecclesiæ, prout patet ex nonnullis articulis per eandem sectam congestis, quorum nonnullos vidimus his diebus, quidquid sit non est sustinendum, ut aliqua partium, sive Ecclesia sive militia eradicetur, si subsistere debeat religio Christiana. Damnant omnes universitates lutesam hæren Lutheri, quemadmodum scribitur nobis & ob invidentissimos errores prius per consilia damnatos quandam se ipsum elidens tam per Gallos, Hispanos, Italos ac alia regna, potentiora æstimatur, salvo semper judicio falso novorum quorundam nostrorum evangelii interpretum, ut volunt, quibus solis Dominus adaperuit intellectum scripturarum. Pro novitatibus asseritur Dominum Bernardum transfugisse ad eos in Castro Calmarnensi delusis custodibus suis ac demum hostilem fecisse excursionem ac eruptionem quandam in nostros nonnullis hinc inde vulneratis & occisis. Quocirca superioribus diebus proximi nostri novo aggere circumdederunt Castrum. Deus omnia vertat in bonum. Scribitur etiam nobis occulte ex Alemannia, Alemanno habere pro explorato disensionem Dacorum cum Severino fucatam fore in suæ

communitatis humiliationem ac aliorum illuminationem, de quo in plurimum hæsitamus, cum sit haec relatio illos in castro Wisborg bivies exhibuisse Castrum Alemannis, ad effectum quod evadere liceat, salvis rebus & personis. Valeat eum his fraternitas Vestra, nobis semper omni benevolentia prosequenda. Citissime ex Lincopia. Anno ut supra in profecto corporis Christi. Solito nostro sub sigillo.

III.

Judicium consiliariorum Regni Sveciæ in causa & negotio Magistri Canuti, misum Nidrosiensi Archi-Episcopo ad Holmiam.

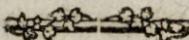
Wij A. B. C. Sveriges riges råd görom vitterligt med thett vårt nervarendes vpne breff att årum eptter Gudz byrdh MDXXVI S. Laurenti afttonn, tå wij foramblede wore ij Stockholm och för rette fåtom på Stockholms Radstuge med samme Stockholms Rådh och andre godhe män flere, hafde Högmächtig förfthe och Herre Her Gostaff vtwald Konung till Sverige wår keresthe nådigh Herre nu för osz i retteann, Mester Knutt fordom Domprosth ij Westheras, och lott osz försthå ett widisfebreff vttaff hans Nådis leide under någre gode māns insigle ij Norie huilckit hans Nade samme M. Knutt giffuit och thill Norge sentt haffde *), och satte ij retthe för osz om samme leid fortage kunne, att Mesther Knutt icke skulle stå sin råtth, och lijde och

*) Litteras has salvipassus videsis in Tegel Historia Gust. I. T. I. p. 135, ex quibus patet, non alia sub conditione liberum in Norvegiam redditum M. Canuto fuisse concessum, quam ut a criminacionibus insons deprehenderetur.

och vngelle hvad rettēn gaffue, Tå lotte wij samme
 widisse breff läse och funnom dock icke annett, åhn
 han legdett war for owerwåld och orått, och war ther
 thil vthtrychtt, att han schulle stå thil rette och liide
 och vnngelle hvad retten giffue kunne, Huarföre efther
 M. Knutt haffde theremott ingenn ghensemelse, sagde wi
 för rätte, att samme leidge ford:de rettgångh och rett-
 plågningh inthett förtage kunne, sedenn clagede Hans
 Nådhe för ofz och förtalde huruledis M. Knutt haffde
 warit ij stemplingh med Her Per Cantzeler och någre
 andre och ville haffue kommitt thenn meninge man
 försth ij Daalana och sedenn ofwer meninge landet vp
 Emot Hans Nåde, som ther och allredhe någenn vpres-
 ningh efther haffde, åhn thå Gud thes läffuadt the ther
 med ingenn framgångh haffde, huilckit alltt H. N. alltt
 bewisthe med Hans Eghenn hand schriftt ij the breff,
 som i samme vprörliske faker vth schriffne wore, Och
 satte ij rette för ofz om wi kunne friie förd:de M. Knutt
 före Ett vpenbare förråderii, och för thenn plichtt som
 Sweriges lagh om sådane mal uttryckier. Tå ransake-
 de wi ther om, och förfunnom i sanningh wore som
 Hans Nåde clagede, sompt af ford:de Hans handschrifft,
 och somptt aff Hans eghen bekenlse, war ofz och
 thesliches well endelsz witterligitt, att så ij sanningh war,
 Terföre kunne wi icke seie honom frij för förråderij,
 heller thenn plichtt Sweriges lagh vthwise, thesz thill
 wiſſhe att wi få afflägde, lāthe whi tryckie war incigle
 på ryggenn åå thette breff, gissuit år dagh och stad
 som forschriſſuit är *).

Ad

*) Cfr. Olai Petri Tänkebok i v. Troils Handl. i Sv. Kyrkohistorien
P. 2. p. 267.

Ad præpositos in Gothlandia. fol. 71. vers.

Wij Hans med Gudz nåde Helsom eder alle ofz
elschelige vare proester och menige clerkerijd på Gul-
landh Ewinnerliga med var Herra nu wi hitt komme
thill Oland att göre vartt Embete funne vi her chrisma-
lia som wi pasche tid thill Oland seent haffdom eder
thillhande myckitt förvndrande att ij haffwe hafft edert
budh eptter thenn helge chrisma årlige thill Dom Kyr-
kenn som wi eder för tillschrifswitt haffwe och gammell
sed waritt haffwer huilcke wi eder fendhe med thette
wartt egit bud, höglige förmansen och strenglige biu-
dende att ij her eptter ej tage ther nåhgenn försum-
mellsze före som nu åhr schett eptter schrifswitt ständer
Maledictus homo qui facit opus dei negligenter wi haff-
dom och tåcktt giffwe ofz inthill landet om thett ej
wore så sidhöstes och seentt på årett och nödgomsther-
före thet upfätte thill vårtme thill thessz wi ofz förwette
med then gode Herre thenn landett haffuer i warie, Doch
öffwer alltt råde wi faderlige och iemwell biude att i
haffwe Gud för ögenn och synnerlig thillflychtt thill
honom med afflattz, messer och andre Gudelige gernin-
ger att han wille se millelige thill rikett och then landz-
ende med Enn god stadigh frid och then hillige chri-
stelige troos styrckellsze att *Lutheries partie eller nagre andre Kettere* ej schall få thillfälle indroge sådane wille och
Ketterii, som ij nogre Tyske städer skett åhr Enfallelige
folck thill ewigh förderff både i andelige och werldzlige
mätte wij göre eder och kunnogtt att wij haue fått
wår helge Faders påuens breff så att alle ij ware stichtt måge
förtiene her heine gyllene året som nu åhr inne, liker-
wisth som the ther nu gå thill Rom med så for skål att
the soin thett förtiene wille *skole fäste iii dager såsom dhr Onsdagenn Fridagenn och lögerdagen thill fasfhemaatt och gå thill schrift-*

schriftte för huad clerk eller Munck the wele kesee thå
 haffuen han machtt them afflösze aff alle synder och
 förwende all lyfft ij annen gode gerninger for vthenn
 iii the förste, och ner man haffuer sich schripttatt, schall
 man giffue fattige folck någre allmutzer huar effter
 fin leghett och wilie och huar dagh ij the 3 dager
 lesze på knå V pater noster V aue Maria Gud thill åro
 för hans harde död och pine, och för then heliche
 Christelig troosz beschydningh och stadigh fredh öffwer
 all land och rike ij Christenhetten och sedenn berette
 sigh föndaghen ther nesth eptter och haffue thermed
 förtienth Gyllene året och alle synde förlätsze och år ingom
 forbuditt, vthen huem så theckes af eenn frij god wilie
 thette låthe almogen förstånde både på landh och Köp-
 stadt och rådläggie them thill thett beste att the haffue
 Gud för ögenn och affläggie sin syndebann vthenn all
 försommeltze med the thett få lettelen kunnen bekom-
 me, Thefssz thill yttermere wisse låthe wi tryckie vårtt
 ingfigle nieders för thette breff Vher giffuit åhr ij Kop-
 nungh på Öland die gereonis (Oct. 10) A:o 25. Cfr. Link.
 Bibl. Handl. I. 188.

T h e f e s.

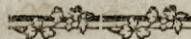
I.

Longum sane temporis intervallum præteriit, ex quo nulla hu-
 manarum actionum historia nobis conservavit, nec conservare potuit
 vestigia.

II.

Traditione historiæ quam maxime incertus est fons. Facta
 itaque, ante scripturæ usum, caligine obruta sunt fere omnia.

III.

III.

Imo etiam magnam rerum gestarum dictorumque partem, scriptis traditorum, historia præterire potest.

IV.

Residuum illud eventuum, quod subtrahit, quæ sciri non merentur, superfit, historiæ, universalissime sumtæ, est objectum.

V.

Historiam scribens universalem ex tota hac summa casuum illas tantummodo colligit res, quæ in præsentem mundi statum necessariam certissimamque habuerint vim.

VI.

Latentibus actionum relationibus, mirum videri nequit, tot res per longam sœculorum seriem latuisse & adhuc latere.

VII.

Historia & Philosophia intimo cohærent nexu. Distinctio igitur cognitionis humanæ in historicam et philosophicam fundamento caret.

VIII.

Historici est, non novitatis solummodo curiosos voluptate perfundere, sed in naturæ humanæ intimos quasi recessus penetrare, hominemque accuratius se cognoscere docere.

IX.

Ludovicum XIV, regem Galliæ exercitus parasse, numero antea solitos excedentes, aliis Europæ gentibus sœculis venientibus, maximo fuit detimento.

X.

Rerum antiquiori & medio ævo gestarum notitia, ad causas recentioris historiæ indagandas maxime est necessaria,

XI.

E recto historiæ studio vera nascitur civilis prudentia.

XII.

Imperium illud papale, ab omni licet ratione maxime abhorrens; certis tamen rationibus systemati feodali medelam attulit.